

keresztül mutatják be az új környezetben szükséges speciális fordítói készségeket és kompetenciákat, amelyeket nem feltétlenül fed le a hagyományos fordítóképzés.

Az ötödik tematikus egység a szakmai közösségek szerepét vizsgálja a továbbképzés szolgálatában.

Wagner Veronika a SZOFT-ot, azaz a Szabadúszó Fordítók és Tolmácsok Egyesületét mutatja be, majd kitér azokra a készségekre, amelyeket a szabadúszó nyelvi szakembereknek folyamatosan fejleszteniük kell. Ezek után bemutatja, hogy mit tesz az egyesület a tagok önfejlesztésének és a tudásmegosztásnak érdekében. A képzőintézmények számára különösen érdekes lehet az egyesület *Language Industry Monopoly* nevű társasjátéka, amelynek segítségével a játékosok életszerű kommunikációs helyzeteket gyakorolhatnak.

A kötet zárótanulmánya Klaudy Kinga professzorasszonynak a 2017-es szakmai napon elhangzott zárszavának írott változata.

Összegezve a kötet átfogó képet ad a gépiesség és kreativitás szerepéről a fordítási piacon és az oktatásban. Sokszínű, inspiráló tanulmányait haszonnal forgathatják a fordító szakos hallgatók, fordítást oktatók, gyakorló fordítók és minden, a nyelvek és a fordítás iránt érdeklődő is.

IRODALOM

- Bassnett, Susan. 1991. *Translation Studies. Revised Edition*. London: Routledge.
- Catford, 1965. *A Linguistic Theory of Translation*. Oxford: Oxford University Press
- Chesterman, Andrew. 1997. *Memes of Translation. The Spread of Ideas in Translation Theory*. Amsterdam: John Benjamins.

Bakti Mária

Pieniżek, M. & Štěpáník, S. (Eds.).
Teaching of national languages in the V4 countries
 Prague: Faculty of Education of Charles University, 2016. 177 p.
 ISBN 978-80-7290-926-1

Eredetileg a Visegrádi Együttműködés alapvető célja a demokrácia védelme és a gazdasági fejlődés. A megállapodás létrejötte óta számos sikert értek el a tagországok e két területen. Legeredményesebb vállalkozásuk azonban mégis a Nemzetközi Visegrádi Alap, mely által a kultúra, a tudományok és az oktatás területe is kiemelt figyelmet kapott. E monográfia is a Videgrádi Alap támogatásával jött létre, mellyel a Visegrádi Négyek ismét bebizonyították, hogy milyen sikereket érhetnek el együtt. A könyv kiadója ugyan a Károly Egyetem Nevelés- és Oktatástudományi Kara, helyszíne pedig Prága, mégsem egy egyedüli cseh kutatásról van szó. A tanulmány a négy tagország négy egyetemének közös szerzeménye. A szerzők nemcsak egyetemi kutatók, akad köztük költő, szerkesztő, középiskolai tanár és angolnyelv-tanár is. Lehet, hogy érdeklődésük különbözik egymástól, céljuk azonban ugyanaz mindenkinek a könyvben; a közép-európai fiatal generációk nemzeti identitásának kialakítása, megőrzése és erősítése. Ehhez a minőségi, intézményes anyanyelvi nevelés kulcsfontosságú szereplő minden országban. Kutatásukban az általános- és középiskolai anyanyelvi tantárgyak tartalmi szabályozásának dokumentumait és tanítási gyakorlatát veszik górcső alá, s készítenek egy elemző-összehasonlító vizsgálatot a tagországok között. A lengyel–cseh–magyar–szlovák csapat célja egy olyan tanítási modell megtervezése, mely optimális lenne a régióban való alkalmazásra.

A könyvet az oktatási szektor minden szereplőjének ajánlom, de leginkább azoknak a hallgatóknak, akik pedagóguspályára készülnek. Külön értéke a műnek, hogy angolul íródott. Az 'oktatási rendszer' szakkifejezései szinte mind megtalálhatók benne, így kötele-

zően ajánlott olvasmány mindazoknak, akik tanulmányaikat valamilyen formában angolul szeretnék folytatni. A mű letisztult szerkezetének köszönhetően könnyű a benne való tájékozódás. Ahogyan a tartalomjegyzékből is látható, mind a négy országról szóló tanulmány azonos felépítésű. Ez nagyon hasznos, hiszen lehetővé teszi a könyvben való horizontális haladást, vagyis egy adott szempontot azonnal körbejárhatunk, akár mind a négy ország szemszögéből. A könyv lehetőséget ad a szerzők számára a fényképes bemutatkozásra, mely bővebb információt nyújt a kutatási területeikről. Ez érdekes lehet azok számára, akik nemzetközi kapcsolataikat szeretnék bővíteni. A szerzők bemutatkozását egy nagyon rövid általános bevezető rész követ, mely talán el is hagyható lenne, hiszen az azt követő két fejezetben szinte mindent megtudunk a könyvről és magáról a projektről. Az is kiderül, hogy mi volt az az alapvető probléma a lengyel oktatási rendszerben, mely végülis elindította az egész projektnek (16. o. 2. bekezdés). Magáról a célokról, módszerekről és eszközökről is ezekben a fejezetekben olvashatunk. Külön érdekesség, hogy Marek Pieniżek részletesen beszámol a projekt előzményeiről és folyamatáról, még a pénzügyi háttéréről is, melybe betekinteni izgalmas lehet a jövő kutatói számára. Mint minden más az életben, az iskoláztatás, az anyanyelv és annak tanítása is sok változáson ment keresztül az idők során. Mindegyik elemzés neveléstörténeti áttekintéssel kezdődik, melyekben a kutatók az intézményes anyanyelvi nevelést befolyásoló tényezőket rendszerezik, először a politika és a tartalmi szabályozás szemszögéből, majd történelmi szempontból. Mindegyik országnak volt olyan időszaka, amikor az anyanyelv tanítása az éppen hatalmon levő kormány politikájával volt átitatva. Az 1989 előtti időszak a régióban egyértelműen ilyen volt, így a vasfüggöny lebontásával meginduló új politikai hullámok nagyban megváltoztatták az anyanyelv tanításának tartalmát. Azt is megtudjuk ezen fejezetekből, hogy a régió mostani hivatalos nyelveinek tanítása mikor-

ra vezethető vissza. Magyarországon 1844-ig ugyan latin volt az államnyelv, a magyar nyelv tanításának gyökerei egészen az 1777-es Ratio Educationis tanügyi rendeletig visszanyúlhatnak. A 'nemzeti nyelv' fogalom jelentése is rengeteget változott az elmúlt 40 év során, melyről a mai napig megoszlik a nyelvészek véleménye. Magyarország Alaptörvényének Nemzeti Hitvallás c. részében nem is jelenik meg ez az elnevezés és a tantervekben is a magyar nyelvre anyanyelvként hivatkoznak. A történeti áttekintést a jelenlegi helyzet vizsgálata követi, mely a tanítási-tanulási folyamat rendszerszemléletű modellje alapján történik. Elsőként a bemeneti tényezőket (célok, ezekhez kapcsolódó tartalom) vizsgálja, melyeket a tantervekben találunk meg. A tantervek felépítésén túl, annak tartalmi elemeinek összehasonlítására is lehetőségünk adódik a fejezet által. E részletes dokumentumelemzés után a folyamat tényezők, a módszerek és eszközök (például tankönyvek) kerülnek megfigyelésre. A tankönyvpiac Magyarországon mindig is szigorúan szabályozott volt. A fejezetből kiderül, hogy ez a tartalom és árat is befolyásoló állami, erős kontroll vajon a többi országban is jelen van-e. Külön kiemelném, hogy Csehországon kívül minden ország kitér valamilyen szinten az új típusú, digitális tankönyvekre, mely az IKT-alapú tanulás fontos alapja. Az elemzések alapján szükség van a régió tanítási gyakorlatának megújítására. A lengyelek például arról számolnak be, hogy a tanárok nagyon ritkán használnak az óráikon IKT-eszközöket, az olvasmányok kiválasztásánál a tanulók érdeklődésére szinte egyáltalán nem építenek, s a jegyzetek diktálása, pedig még mindig gyakori módszer a pedagógusok körében. A következő fejezetben azt mutatja be a mű, hogy melyik ország milyen formában követi a tanulási folyamat eredményét, vagyis hogyan kéri számon a tanulóktól a megtanultakat. Mind a négy országban, de dominánsan Lengyelországban egyre több és több vizsga jelenik meg a tanulók életében. A tanároknak sok energiát kell befektetni az ezekre való készülésre, mely értékes időt vesz

el az igazi tanítástól, nem beszélve arról, hogy egy tanuló kompetenciáit egy sztenderdizált teszt nem képes teljes valójában tükrözni. A tanulási-tanítási modell elemzését a pedagógusképzés történeti áttekintésével zárja, melyből megtudhatjuk azt is, hogy milyen diploma szükséges az egyes pedagógusi feladatok betöltéséhez. A tanulmány, mint egy ráadásként, érdekességnek az egyes országok anyanyelvére, mint idegennyelvre is kitér és bemutatja annak szükségét az oktatási rendszerükben. Minden egyes országtanulmány egy rövid összefoglaló részt is tartalmaz, de ezek csak a könyv végén nyernek igazi értelmet, ahol az egész kutatás lezárásaként kerülnek összehasonlításra.

A könyv a Visegrádi Négyek által megírt első olyan monográfia, mely lehetőséget ad a négy oktatási rendszer összehasonlítására egy adott szempontból. A tanulmány tisztán rávilágít arra, hogy bár földrajzilag közel vagyunk egymáshoz, s a történelmi múltunk is igen hasonlít egymásra, mégis számos különbség található az iskolarendszereinkben. Az összehasonlító elemzés egyértelműen megmutatja azon pontokat, melyeknek újragondolása rendkívül aktuális és sürgető feladata lenne mind a négy országnak. A nemzeti enkulturáció két legfontosabb közvetítője a család és az intézményes nevelés. Az iskolák igen nehéz helyzetben vannak, hiszen a nemzeti identitás megalapozása és fejlesztése mellett, a tanulókat a globális világ információs társadalmába való beilleszkedésben is segítenie kell. Olyan elvárások is megfogalmazódnak velük szemben, mint az idegennyelvtudás vagy digitális műveltség. Kulcsfontosságú kérdés tehát, hogy e tantervi célokot hogyan valósítja meg az iskola úgy, hogy közben épít a tantárgyak közötti kapcsolódási pontokra és az egyéni tudásszerveződési formákra. Mindennél nagyobb szükség van a nemzetközi összefogásra az ügy érdekében, így e kutatás nemcsak példamutató, de fontos alapja lehet a jövőbeni projekteknek.

Kruppa T. Éva

Hrisztova-Gotthardt Hrisztalina –
T. Litovkina Anna – Barta Péter –
Vargha Katalin

A közmondásferdítések ma: öt nyelv antiproverbiumainak nyelvészeti vizsgálata

Segédkönyvek a nyelvészet
tanulmányozásához 203.

Budapest: Tinta Könyvkiadó, 2018. 158 p.
ISBN 978-963-409-149-3

A Tinta Könyvkiadó vállalkozó kedvének és szakmai elkötelezettségének köszönhetően újabb érdekes kiadvánnyal bővült a többnyelvű hazai parömiológiai *kutatásokkal* kapcsolatos, annak eredményeit bemutató, szakirodalom. Az alább ismertetésre kerülő kötet négy szakavatott szerző tollából, Kiss Gábor szerkesztésében, a „*Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához*” sorozat 203. köteteként látott napvilágot. A kötet szerzői a hazai parömiológiai kutatások érdekes és újszerű, eddig csupán részben kidolgozott területének átfogó vizsgálatára vállalkoztak, amikor a tágabban értelmezett frazeológiához tartozó, – a proverbiumok egyik csoportját alkotó, – a szakirodalomban „közmondásferdítések” terminus technicus alatt ismert nyelvi képződmények nyelvészeti szempontú vizsgálatát tűzték ki célul – öt nyelv (magyar, angol, francia, német, orosz), nagyrészt a szerzők által összegyűjtött saját számítógépes korpuszaik anyaga alapján. A kötet szerzőinek nevéhez számos monográfia, gyűjtemény, tudományos cikk és tanulmány megjelentetése fűződik, melynek köszönhetően tudományos munkásságuk széles körben ismert a hazai és külföldi proverbiumkutató nyelvészek, szótárírók, magyar és idegen nyelvet oktató tanárok, műfordítók és tolmácsok körében, valamint a frazeológia rejtelmei iránt érdeklődő egyetemi és főiskolai hallgatók körében egyaránt.

A kötet gazdag tudományos ismereteket tartogat az olvasóknak a proverbiumok kommunikációs szerepéről, azokról a szerkezeti és szemantikai alakváltoztatásokról,